

GENEL SUNUM VE AÇIKLAMALAR STANDARDI'NA İLİŞKİN TASLAK METİN'DE İSTISNAİ GELİR VE GİDERLERİN RAPORLANMASI

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi : 10.05.2023
Kabul Tarihi : 05.07.2023
Türü : İnceleme Makalesi
DOI Numarası : 10.55322/mdbakis.1295168

Begüm HAZAR*
Prof. Dr. Serap S. YANIK**

Bibliyografik Bilgiler

Hazar, B., & Yanık, S., S. (2023). "Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin'de İstisnai Gelir Ve Giderlerin Raporlanması" *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* (Yıl: 2023, Sayı : 70, Sayfa : 227-246) <https://doi.org/10.55322/mdbakis.1295168>

ÖZ

IASB'nin 2019 yılında Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metni yayımlamasıyla istisnai gelir ve giderlerin dipnotlarda finansal tablo kullanıcılarına sunulması gündeme gelmiştir. Her ne kadar istisnai gelir ve giderler ile ilgili olarak IASB tarafından getirilen öneriler şu an için askıya alınmış olsa da bu konuyla ilgili görüş alışverişleri ve paydaşlar arasındaki tartışmalar devam etmektedir. Dolayısıyla bu konu hâlâ güncelliği korumaktadır.

Bu çalışmanın amacı istisnai gelir ve giderlerin sunulmasının önemini ortaya koymaktır. Bu bağlamda IASB'nin konuyla ilgili çalışmaları, paydaş görüşleri ve literatürde yer alan çalışmalar sunulmuş olarak konuyla ilgili bütüncü bir bakış açısı oluşturmak hedeflenmiştir. Bu çalışma, istisnai kalemlerin sunulmasıyla ilgili yerli literatürdeki ilk çalışma olması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İstisnai gelir, istisnai gider, Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı

Jel Sınıflandırması: M40, M41

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Muhasebe-Finansman Doktora Öğrencisi, begum.ugur@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5075-8416

** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İşletme Bölümü, serap.yanik@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7525-8717

REPORTING UNUSUAL INCOME AND EXPENSES ACCORDING TO EXPOSURE DRAFT OF GENERAL PRESENTATION AND DISCLOSURES**ABSTRACT**

The publication of The Exposure Draft of General Presentation and Disclosures Standard has brought up the definition of unusual income and expenses and the presentation of these items in financial performance statement footnotes. Although IASB's proposals on unusual income and expenses are currently suspended, the ongoing discussions and debates among stakeholders about this issue make it worth examining.

The purpose of this study is to highlight the importance of presenting unusual income and expenses. In this context, the aim is to provide a comprehensive perspective on unusual items by presenting the IASB's work, stakeholder opinions in comment letters and studies in the accounting literature. This study is significant in terms of being the first work in the domestic literature on the presentation of unusual items.

Keywords: Unusual income, unusual expense, General Presentation and Disclosures Standard

Jel Classification: M40, M41

1. GİRİŞ

Finansal tablolar, işletme ile finansal tablo kullanıcıları arasındaki bilgi akışını sağlayan en önemli iletişim kaynağıdır. Bu iletişimin etkili olabilmesi, finansal tablolar ve dipnotlarının içerdiği bilgilere ve bu bilgilerin sunumuna bağlıdır.

IASB'nin finansal tablo iletişimini güçlendirme yolunda attığı önemli adımlardan biri Temel Finansal Tablolar Projesi'dir. Bu projenin amacı, temel finansal tablolarda yer alan bilgilerin anlaşılabilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini arttıracak düzenlemeler yapılarak etkili bir finansal tablo iletişimi kurulmasını sağlamaktır. Bu proje kapsamında 2019 yılında Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin yayımlanmış olup bu standardın IAS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı'nın yerini alması beklenmektedir.

Taslak Metin'de kâr veya zarar tablosunun sunumuyla ilgili yenilikler dikkat çekmektedir. Bu yeniliklerden biri de istisnai gelir ve giderlerin tanımlanması ve sunumudur. İstisnai gelir ve giderlerle ilgili Taslak Metin'de yer alan hususlar bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

İşletmelerin faaliyetleri, işletmeler tarafından gerçekleştirilen olay ve işlemler çeşitlendikçe; bunların nasıl raporlanacağı ve sunulacağına yönelik tartışmalar da artmaktadır. İstisnai kalemlerin nasıl sunulacağı da bir tartışma konusudur. Finansal tablo kullanıcıları işletmeleri değerlendirirken işletme faaliyet-

lerinden kaynaklanan kayıp ve kazançları diğer kayıp ve kazanç unsurlarından ayırıştırma eğilimi göstermektedir. IASB bunun için kâr veya zarar tablosunda esas faaliyetler, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri gibi kategoriler sunulmasını önermektedir. Ancak buna ek olarak sınırlı tahmin değerine sahip; tür ve tutar olarak gelecekteki birkaç raporlama döneminde tekrar ortaya çıkması beklenmeyen istisnai gelir ve giderlerin de dipnotlarda sunulmasını önermektedir. Böylece finansal tablo kullanıcılarına karar almada daha faydalı bilgi sunulmuş olacaktır.

2. GENEL SUNUM VE AÇIKLAMALAR STANDARDI

IASB 2017-2021 yılları arasındaki beş yıllık çalışma planında finansal raporlamada daha iyi iletişim temasına odaklanmıştır. Finansal bilgilerin finansal tablolarda nasıl gruplandırıldığı ve sunulduğunu incelemek ve bu iletişimi daha etkili hale getirmek için bu tema benimsenmiştir (IASB, 2016). Finansal raporlamada daha iyi iletişim çatısı altında yürütülen projeler aşağıdaki gibidir (Sultanoğlu, 2020):

- Temel Finansal Tablolar
- Açıklama Girişimi
- Yönetim Yorumu
- IFRS Taksonomisi

Bu projelerden ilk üçü içerik projesi, dördüncüsü ise sunum projesi olarak tanımlanmaktadır (Sultanoğlu, 2020). Temel Finansal Tablolar Projesi finansal tabloların, Açıklama Girişimi Projesi finansal tablo dipnotlarının ve Yönetim Yorumu Projesi ise finansal tablolar dışında yönetim değerlendirmelerinden sağlanan bilgilerin içeriğinin iyileştirilmesi ile ilgiliyken; IFRS Taksonomisi Projesi ise IFRS'ler kullanılarak raporlanan bilgilerin elektronik ortamda iletilmesiyle ilgilidir (IASB, 2018a).

Finansal tabloların sunumuna dair IASB'ye iletilen eleştiri ve geri bildirimler sonucunda Temel Finansal Tablolar Projesi'ne başlanmıştır. Bu geri bildirimler iki başlık altında toplanmıştır (IASB, 2008, 2018a):

- Ayırıştırma ve ara toplamlara yönelik eleştiriler: Finansal tablolarda yeterince alt başlığa yer verilmemekte ve bilgiler yeterince ayırıştırılmamaktadır. Standartlar tarafından sunulması beklenen ara toplam sayısının az olması, bilgilerin fazla toplu şekilde sunulmasına ya da işletmelerin kendi belirledikleri ara toplamları sunmasına yol açmaktadır.
- Karşılaştırılabilirlik ve tutarlılıkla ilgili eleştiriler: Standartların finansal tablo kalemlerinin sunumunda yeterince rehberlik sağlayamaması, sunum formatlarında çeşitliliğe ve tutarsızlığa yol açmaktadır. Bu durum işletmelerin finansal tablolarının karşılaştırılabilirliğini ve anlaşılabilirliği olumsuz etkilemektedir.

Bu eleştiriler ışığında Temel Finansal Tablolar Projesi'nin bir parçası olarak hazırlanan Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin 2019 yılında yayımlanmıştır. Taslak Metin'de kâr veya zarar tablosunun sunumuna yönelik öneriler dikkat çekmektedir. Bu öneriler şu şekilde özetlenebilir:

a) Kâr veya zarar tablosunda yeni kategoriler ve ara toplamlar: Kâr veya zarar tablosunda aşağıdaki kategorilerin sunulması önerilmektedir (IASB, 2019b, par. 45):

- Esas faaliyetler
- Yatırım faaliyetleri
- Finansman faaliyetleri
- Ayrılamaz nitelikteki iştirakler ve iş ortaklıkları
- Gelir vergisi
- Durdurulan faaliyetler

Yukarıdaki kategorilerden ilk dördü, IASB'nin yeni önerileridir ve işletme faaliyetlerinin ve performansının anlaşılması açısından önem arz etmektedir. Bu kategorilerle birlikte sunulması önerilen ara toplamalar ise aşağıda sunulmuştur (IASB, 2019b, par. 60):

- Faaliyet kârı veya zararı
- Faaliyet kârı veya zararı ve ayrılamaz nitelikteki iştirakler ve iş ortaklıklarından gelir ve giderler
- Finansman ve gelir vergisi öncesi kâr veya zarar
- Kâr veya zarar

Karşılaştırılabilirliğin artırılması ve etkili bir finansal tablo iletişimi kurulabilmesi için kâr veya zarara ek olarak IASB tarafından üç yeni ara toplam önerilmiştir.

Her ne kadar Taslak Metin'de ayrılamaz nitelikteki iştirakler ve iş ortaklıklarına ilişkin ayrı bir kategorinin yer alması ve faaliyet kârı veya zararı ve ayrılamaz nitelikteki iştirakler ve iş ortaklıklarından gelir ve giderler ara toplamının sunulması önerilse de IASB şimdilik bu önerileri zorunlu hale getirmemiştir.

b) Finansal tabloların ve dipnotların rolü, birleştirme ve ayırıştırma: İşletmeler, her bir önemli kalemi finansal tablolarda sunmakta ya da dipnotlarda açıklamaktadır. İşlem ve olaylar, sahip oldukları ortak özelliklere göre birleştirilebilirler; ancak ortak özellikleri olmayan kalemler birleştirilmemelidir. Bu durumun istisnası önemli olmayan kalemlerdir. Önemli olmayan kalemlerin, ortak özelliği olmasa da, birleştirilerek sunulmasına izin verilmiştir. Ancak “diğer” gibi tanımlayıcı olmayan bir başlık altında sunulmamalıdır (IASB, 2019b, par. 25–27).

Ayrıca işletmeler faaliyet giderlerini niteliğine ya da fonksiyonuna göre ayırıştırarak sunmalıdır. Bununla ilgili olarak IAS 1'deki düzenlemeler korunmuştur. İstisnai gelir ve giderler hakkındaki bilgiler de ayırıştırılarak sunulmalıdır (IASB, 2019b, par. BC12). İstisnai gelir ve giderler¹ sınırlı tahmin değeri olan gelir ve giderlerdir. İşletmelerin bu kalemlerle ilgili bilgileri kâr veya zarar tablosu dipnotlarında sunması önerilmiştir.

1 Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin'in dili İngilizce'dir ve Taslak Metin'de bu kavram *unusual income and expenses* olarak geçmektedir. KGK tarafından yayımlanan görüş taslağında “istisnai gelir ve giderler” olarak Türkçe'ye çevrildiğinden bu çalışma kapsamında da “istisnai gelir ve giderler” olarak kullanılmaktadır.

c) Yönetim performans ölçütleri: Birçok işletme, finansal tablolarının dışında bir işletmenin nasıl yönetildiğine ve yönetimin işletmenin finansal performansı hakkındaki görüşüne dair bilgiler sunmaktadır. Finansal tablo kullanıcıları finansal tablolar dışında açıklanan bu alternatif performans ölçütlerinin karşılaştırılabilir, şeffaf ve IFRS'lerle tutarlı hâle getirilmesini talep etmiş; yönetim performans ölçütleri kavramı böylece Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'nda yerini almıştır. Yönetim performans ölçütleri; finansal tablolar dışında sunulan, IFRS'lerde belirtilen toplamları tamamlayıcı nitelikte olan ve işletmenin finansal performansına ilişkin olarak yönetimin görüşünü ileten gelir ve giderlerin ara toplamalarından oluşmaktadır (IASB, 2019b, par. 103). İşletmeler, yönetim performans ölçütleri hakkındaki bilgileri tek dipnotta açıklamalıdır (IASB, 2019b, par. 105–106).

Yukarıda da açıklandığı gibi Taslak Metin'de kâr veya zarar tablosunun ve dipnotlarının sunumuna ilişkin kapsamlı düzenlemelere yer verilmiştir. İstisnai gelir ve giderlerin sunumu da bu düzenlemelerden biridir.

3. İSTISNAİ GELİRLER VE GİDERLER

Finansal tablo kullanıcıları, tekrarlanmayan, istisnai veya seyrek olarak ortaya çıkan kalemleri işletmelere dair analizlerinin dışında tutma eğilimi göstermektedir. Bu kalemlerin diğerlerinden ayrı şekilde sunulması, finansal tablo kullanıcılarının yaptıkları değerlendirmelerde faydalı olacaktır (IASB, 2018b, par. 4–5). Bu sebeple istisnai kalemlerin diğer gelir ve gider unsurlarından ayrıştırılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu bölümde IASB'nin istisnai gelir ve giderlerin sunulmasına yönelik çalışmalarına yer verilmiştir. Ayrıca literatürde yer alan çalışmalar ise istisnai ya da benzer nitelikteki kalemlerin ayrıştırılmasının ve bu kalemlerin sunum şeklinin önemini inceleyen çalışmalar şeklinde ikiye ayrılarak sunulmuştur.

3.1. İstisnai Gelir ve Giderlerle İlgili Olarak IASB'nin Çalışmaları

İstisnai kalemlerin sunumuna dair çalışmalar, Taslak Metin'den öncesine dayanmaktadır. Öztürk, Akdoğan, Özerhan & Sultanoğlu (2022) Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'nı kendinden önceki iki çalışmaya dayandırmaktadır. Bunlar; Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin İlk Görüşler Tartışma Metni (2008) ve IFRS X Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin Taslak Metin (2010)'dir. 2008 yılındaki Tartışma Metni'nde işletmelerin istisnai veya seyrek olay ya da işlemlerle ilgili bilgileri kapsamlı gelir tablosunda sunması önerilmiştir (IASB, 2008, par. 4.52). Bu olay ve işlemler ise şu şekilde tanımlanmıştır:

- İstisnai nitelik: İşletmenin faaliyet gösterdiği çevre dikkate alındığında, bir olay veya işlem, işletmenin olağan ve tipik faaliyetleriyle açıkça ilgili değilse veya tesadüfi olarak ilgili ise bu olay veya işlem istisnai niteliktedir (IASB, 2008, par. 4.51). Örneğin; bir işletmenin kendi faaliyetleriyle ilgili temizlik ve hijyen giderleri olağan nitelikteyken Covid-19 pandemisinin getirdiği tedbirler kapsamında katlandığı hijyen giderleri istisnai niteliktedir.
- Seyrek olarak ortaya çıkma: İşletmenin faaliyet gösterdiği çevre dikkate alındığında, bir olay ya da işlemin tekrarlanması öngörülebilir gelecekte makul ölçüde beklenmiyorsa, bu olay veya işlem seyrek olarak ortaya çıkmaktadır (IASB, 2008, par. 4.51). Örneğin; elindeki atıl nakdi döviz hesa-

bında tutan bir işletme, kurun düşmesi nedeniyle bu nakdi altın olarak tutmayı tercih etmiştir. Yakın gelecekte kurun yükselmesi beklenmiyorsa, bu seyrek bir işlemdir.

2008'deki tanımlar, 2010'da yayımlanan IFRS X Finansal Tabloların Sunuluşu'na İlişkin Taslak Metin'de korunmuştur. 2017 yılında Açıklama Girişimi'nin Açıklama İlkeleri Taslak Metni'nde bu konu yeniden ele alınmıştır. IASB, bu kalemlerin finansal performans tablosunda ne zaman ve nasıl sunulabileceğinin bir genel açıklama standardında açıklanması gerektiği konusunda ön görüşünü bildirmiştir (IASB, 2017, par. 5.25).

Bu ön görüşün ardından, 2019 yılında Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin yayımlanmış ve Taslak Metin'de istisnai gelir ve giderler; sınırlı tahmin değeri olan gelir ve giderler olarak tanımlanmıştır. Tür ve tutar olarak benzer gelir veya giderlerin gelecekteki birkaç yıllık raporlama döneminde ortaya çıkmaması makul ölçüde bekleniyorsa, gelir ve giderlerin tahmin değeri sınırlıdır (IASB, 2019b, par. 100).

İstisnai gelir ve giderlerin gelecekteki birkaç yıllık raporlama döneminde ortaya çıkması beklenmemektedir (IASB, 2019c, s. 11). Örneğin; A şirketi Türkiye'de faaliyette bulunan B şirketinin bağlı ortaklığıdır. Türkiye'de kurumlar vergisi oranı 1 Ocak 2023 tarihinden itibaren yüzde 25'ten yüzde 20'ye düşecektir. Bu azalış, kurumlar vergisi üzerinden ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin hesaplanmasını etkilemekte ve yükümlülüklerde 4.000 TL'lik bir azalışa yol açmaktadır. Bu azalış nedeniyle A şirketi 2022 yılı sonunda 4.000 TL tutarında vergi geliri muhasebeleştirmiştir. Grup, bu tür büyük bir vergi reformunun gelecekteki birkaç yıllık raporlama döneminde tekrar ortaya çıkmasını beklemediğinden vergi gelirini istisnai gelir olarak tanımlamıştır (IASB, 2019c, s. 13).

3.2. İstisnai Gelir ve Gider Tanımının Unsurları

İstisnai gelir ve gider kavramının anlaşılması için bir gelir veya giderin hangi açılardan istisnai olabileceği, sınırlı tahmin değerinin ne anlama geldiği ve gelecekteki birkaç yıllık raporlama dönemi ile hangi yılların kastedildiğini incelenmelidir.

a) İstisnai bir gelir ya da gider tutar, tür ya da sıklık açısından istisnai olabilir. (IASB, 2019d, par. 13):

İstisnai tutarda olması: Bir gelir veya gider tür olarak istisnai nitelikte olmasa da tutar itibarıyla istisnai olabilir. Örneğin; tümü benzer tutarda olan düzenli dava masraflarına katlanan bir işletme, bu masraflarını istisnai gider olarak sınıflandırmamaktadır. Ancak bu işletme bir raporlama döneminde, belirli bir dava nedeniyle makul olarak beklenenden daha yüksek dava masrafına katlandıysa ve gelecekteki birkaç yıllık raporlama dönemindeki dava masraflarının aynı tutarda olmasını beklemiyorsa, bu davadan kaynaklanan masrafları istisnai gider olarak sınıflandırmalıdır (IASB, 2019b, par. B69).

İstisnai nitelikte (türde) olması: Bir gelir veya gider kaleminin istisnai olup olmadığını değerlendirirken, gelir veya gidere yol açan işlem veya olayların niteliğini dikkate almak yararlı olabilir. Örneğin; bir deprem nedeniyle bir işletmenin maddi duran varlıklarında değer düşüklüğü ortaya çıkmıştır. Bu durum nitelik açısından istisnai bir olaydan kaynaklanmaktadır ve gelecekteki birkaç yıllık raporlama döneminde tekrar ortaya çıkması beklenmeyeceği için istisnai olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak bu gider, ürün fiyatlarındaki düşüş gibi nitelik açısından olağan bir işlemde kaynaklanıyorsa, gelecekteki birkaç

yıllık raporlama döneminde tekrar ortaya çıkması bekleneneği için istisnai gider olarak sınıflandırılmaz (IASB, 2019d, par. 19).

İstisnai sıklıkta olması: Bir gelir veya giderin gelecekteki birkaç yıllık raporlama döneminde ortaya çıkmaması bekleniyorsa, bu gelir veya gider istisnai sıklıktadır. Örneğin; A İşletmesi, atıklarını yakınındaki dereye boşaltması sebebiyle para cezasına çarptırılmıştır. İşletme, bu durumun gelecekte tekrar ortaya çıkmasını beklemiyorsa, para cezası nedeniyle katlandığı gideri istisnai gider olarak değerlendirecektir.

b) İstisnai gelir ve giderlerin tahmin değeri sınırlıdır: İstisnai gelir ve giderler tekrarlanması beklenmeyen işlem ve olaylardan kaynaklandığı için tahmin değeri sınırlıdır. Ayrıca IASB özellikle “sınırlı tahmin değeri” kavramını kullanmaktadır. Çünkü finansal tablolarda ya da dipnotlarında yer alan bilgilerin sınırlı da olsa tahmin değerine sahip olması beklenmektedir (IASB, 2019d, par. 14–17).

c) İstisnai gelir ve giderlerin, gelecekteki birkaç yıllık raporlama döneminde tekrar ortaya çıkmaması beklenir: İşletmelerin hangi kalemlerin istisnai olduğunu belirlemek için gelecekteki tüm raporlama dönemlerini değerlendirebilmeleri mümkün değildir. Bu durum pratik olmamakla birlikte çok az kalemin istisnai olarak sınıflandırılması ile sonuçlanabilir (IASB, 2019d, par. 22). Ancak çok kısa bir sürenin dikkate alınması ise aslında tahmin değeri olan gelir ve giderlerin, istisnai gelir ya da gider olarak tanımlanmasına yol açabilir. (IASB, 2019a, par. 132). Bu yüzden gelecek birkaç yıllık raporlama dönemi kavramı kullanılmıştır. Dolayısıyla işletmelerin hangi gelir ve giderlerin istisnai olduğuna karar verebilmesi için muhakemede bulunması gerekmektedir (IASB, 2019a, par. 124).

İşletmeler istisnai gelir ve giderlerle ilgili muhakemede bulunurken geleceğe ilişkin beklentileri dikkate almalıdır. Geleceğe dair beklentiler, bir işletmenin gerçeklerine ve koşullarına bağlıdır. Örneğin, birkaç raporlama dönemini kapsayan bir yeniden yapılandırma programını üstlenen işletme, yeniden yapılandırma giderlerine katlanmayı beklediği için bunları istisnai gider olarak sınıflandıramaz. Ancak bir yeniden yapılandırma programı üstlendiği halde sonraki birkaç raporlama döneminde benzer tür ve tutarda giderlere katlanmayı beklemeyen bir işletme, bu giderleri istisnai giderler olarak sınıflandırabilir (IASB, 2019b, par. B71)

d) İstisnai gelir ve giderlerle ilgili bilgiler dipnotlarda sunulmalıdır: İstisnai gelir ve giderlere ilişkin bilgileri dipnotlarda sunmanın iki sebebi vardır. Bunlardan ilki, finansal tablo kullanıcılarına bu unsurlarla ilgili analiz yapabilmelerini sağlayacak eksiksiz bilgiyi sunabilmektir. İkincisi ise bazı paydaşların istisnai gelir ve giderlere finansal performans tablosunda yer verilmesi durumunda, bu kalemlere diğer bilgilerden daha fazla önem verilebileceği konusundaki endişelerini gidermektir. Tek dipnotta sunumun önerilmesi ise finansal tablo kullanıcılarının bu istisnai gelir ve giderler ile ilgili bilgiyi daha kolay bulabilmelerini sağlamaktır (IASB, 2019a, par. 125)

Sunumla ilgili olarak IASB tarafından dikkat çekilen bir diğer husus ise tarafsızlıktır. İşletmelerin giderleri istisnai olarak tanımlaması, gelirleri tanımlamasından daha yaygındır. Finansal tablolarda yer alan bilgilerin tarafsız şekilde sunulması bekleniyorsa, hem istisnai gelirlerin hem de istisnai giderlerin sunumunda işletmelerin tarafsız olması beklenmektedir (IASB, 2019d, par. 29).

3.3. İstisnai Gelir ve Giderler ile Olağandışı Gelir ve Giderler Ayrımı

Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin'de olağandışı kalemlere yer verilmiştir. IASB, olağandışı kalemler ile istisnai kalemlerin birbirinden farklı olduğunu belirtmiş ve Taslak Metin'de sadece istisnai kalemlere ilişkin düzenlemelere yer vermiştir.

1993 yılında yayımlanan IAS 8 Dönem Net Kâr veya Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarındaki Değişiklikler Standardı'na göre olağandışı kalemlerin kâr veya zarar tablosunda olağan faaliyetlerden elde edilen kâr veya zarardan ayrı olarak açıklanması gerekmektedir. Ayrıca bu standartta olağandışı gelir ve giderler, işletmenin olağan faaliyetlerinden açıkça farklı olan ve bu nedenle sık veya düzenli bir şekilde tekrar etmesi beklenmeyen olay veya işlemlerden kaynaklanan gelir veya giderler olarak tanımlanmıştır. 2002 yılında IASB, olağandışı gelir ve giderler kavramını IAS 8'den çıkarmış ve herhangi bir gelir veya giderin, kâr veya zarar tablosunda veya dipnotlarda olağandışı olarak sunulmasını yasaklamıştır. IASB'ye göre olağandışı kalemler bir işletmenin karşı karşıya kaldığı normal iş riskinden kaynaklanmakta ve ayrı şekilde sunulmasına ihtiyaç duyulmamaktadır. Bunun sonucunda IAS 1'e göre hiçbir gelir veya gider kalemi olağandışı olarak sunulamaz (IASB, 2010, par. BC60-63).

FASB²'a göre olağandışı kalemler istisnai nitelikte olan ve seyrek olarak ortaya çıkan gelir ve giderlerden oluşmaktadır. Ayrıca olağandışı bir kalem olarak sınıflandırmasını açıkça destekleyen kanıtlar olmadığı sürece, bir olay veya işlemin, işletmenin olağan bir faaliyeti olduğu varsayılmalı ve bunun sonuçları olağan faaliyetlerden elde edilen gelire dahil edilmelidir (APB 30, 1973, par. 19–24)”type”:”article-journal”},”label”:”paragraph”,”locator”:”19-24”,”uris”:[”http://www.mendeley.com/documents/?uuid=c0cfc774-e5c3-42c4-b7b7-90de1019e4eb”]},”mendeley”:{”formattedCitation”:”(APB 30, 1973, par. 19–24. IASB ile yakınsama çalışmaları kapsamında 2002 yılında FASB da olağandışı kalemlerin raporlanmasından vazgeçilmesini geçici olarak kabul etmiştir. 2014 yılında FASB, kâr veya zarar tablosunu sadeleştirmek ve finansal raporlamanın maliyetlerini ve karmaşıklığını azaltmak için bir girişimde bulunmuş ve bu kapsamda 2015 yılında olağandışı gelir ve giderlerin sunumunu kaldırmıştır (Hoyle, Paik, & Shi, 2017).

Finansal raporlama ve muhasebe standartlardaki değişiklikler, Türkiye'de de hesap planının güncellenmesi ihtiyacını doğurmuş ve bu değişikliklerin etkisiyle Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı hazırlanmıştır (Akdoğan, 2019). Bu Hesap Planı Taslağı'nda olağandışı gelir ve giderlere ilişkin bölüme yer verilmemiştir.

Her ne kadar olağandışı kalemlerin raporlanmasından vazgeçilse de seyrek olarak ortaya çıkan, istisnai nitelikteki olay ve işlemlerin sunumuna ilişkin düzenlemelere ihtiyaç duyulmasıyla istisnai gelir ve giderler, Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin'de yerini almıştır. İstisnai gelir ve giderler tanımlanırken ise olağandışı kalemlerdeki gibi işletme faaliyetlerinin olağan ve olağandışı olarak ikiye ayrılması söz konusu değildir. Ayrıca istisnai gelir ve giderlerin, olağandışı kalemlerin aksine kâr veya zarar tablosunda ayrı bir kategori olarak değil; dipnotlarda sunulması önerilmiştir (IASB, 2019a, par. 128).

2 Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (*Financial Accounting Standards Board*) Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan muhasebe ve finansal raporlama standartlarını hazırlamak ve geliştirmekle sorumlu olan bağımsız bir kuruluştur.

3.4. Literatürdeki Çalışmalar

Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı henüz nihai halini alıp yürürlüğe girmediği için bu standart kapsamında yer alan şekliyle istisnai gelir ve gider kalemleriyle ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak bu yeni standarda ilişkin Taslak Metin'deki düzenlemeleri inceleyen çalışmalar arasında istisnai gelir ve giderlere yer veren çalışmalar bulunmaktadır.

Ayrıca her ne kadar Taslak Metin'deki haliyle istisnai gelir ve giderleri inceleyen çalışmalar bulunmasa da istisnai gelir ve giderlere benzer nitelikteki kalemlere ilişkin çalışmalar mevcuttur; bunlar istisnai kalemler gibi geçici nitelikte olan ve gelecekteki birkaç raporlama döneminde ortaya çıkması beklenmeyen kalemlerle ilgilidir (IASB, 2021, par. 42). Bu çalışmalar ise ayrıştırmanın (geçici nitelikteki kalemlerin ayrı sunulmasının) ve sunum şeklinin önemi olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

3.4.1. Taslak Metin'deki İstisnai Kalemlerle İlgili Hususları İçeren Çalışmalar

Genel Sunum ve Açıklamalara İlişkin Taslak Metin'deki düzenlemeleri inceleyen çalışmalarda istisnai gelir ve giderlerle ilgili hususlara yer verenler aşağıda sunulmuştur. Ancak bu çalışmalarda istisnai kalemlere ilişkin detaylı bilgi sunulmamaktadır.

Bertoni & De Rossi (2020) Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı Taslak Metni'ne göre kâr veya zarar tablosunda sunulacak yeni kategoriler ve bunların içerdiği bilgileri incelemiştir. Yazarlara göre bugüne kadar işletme faaliyetlerinden gelir ve giderler ile finansman faaliyetlerinden gelir ve giderlerin birbirinden ayrıştırılmasının önemi vurgulansa da bu ayrımın nasıl yapılacağına dair bir rehber sunulmamıştır. Yeni standardın önerdiği kategoriler, bu soruna bir çözüm getirmiştir. Yazarlar istisnai gelir ve giderler ile ilgili olarak ise bu kalemlerin olağandışı gelir ve giderlerden farklı olduğunu ancak istisnai kalemlerin tekrarlanmasının beklenmemesi, sınırlı tahmin değerine sahip olması gibi hususlarla olağandışı kalemlere atıfta bulunulduğunu belirtmiştir.

Sultanoğlu (2020) finansal tablolardaki açıklama sorununu ve bu sorunun çözümü için geliştirilen Finansal Raporlamada Daha İyi İletişim temalı projeleri incelediği çalışmasında, Temel Finansal Tablolar Projesi'ne de yer vermiş ve IASB'nin bu proje kapsamında finansal tablo sunumlarıyla ilgili önerdiği düzenlemeleri açıklamıştır. İstisnai gelir ve giderler ile ilgili olarak ise paydaşların ihtiyaca daha uygun bilgi talebi ve bu kalemlerin tanımı, sunumu ve hangi kalemlerin istisnai gelir ve gider kapsamına gireceğine ilişkin bir netlik getirilmesi ihtiyacına yönelik geri bildirimde bulunduğunu belirtmiştir.

Kaval (2021) diğer kapsamlı gelir unsurlarının ve kapsamlı gelir tablosunun özelliklerini incelediği çalışmasında Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin'deki kâr veya zarar tablosu ile ilgili düzenlemelere de diğer kapsamlı gelirler ile ilgili olduğunu belirterek yer vermiştir. Yazara göre istisnai gelir ve giderlerin yakın gelecekte ortaya çıkması beklenmediği için geleceğe yönelik tahminlerde bu kalemlere yer verilmemelidir. Ayrıca bu kalemler arızı nitelikte olduğu ve gelecekte tekrarlanmayacağı için kârın kaynağı olarak irdelenmemeli ve kârın kaynaklarına ilave edilmemelidir.

Öztürk vd. (2022) göre Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin'de yer alan düzenlemeler, 2008 yılında yayımlanan Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin İlk Görüşler Tartışma Metni ve 2010 yılında yayımlanan IFRS X Finansal Tabloların Sunuluşu'na İlişkin Taslak Metin'e da-

yanmaktadır. Çalışmada, 2019 yılındaki Taslak Metin’de yer alan düzenlemeler ve öneriler 2008 ve 2010 yılındakilere kıyaslanarak açıklanmaktadır. Yazarlar, istisnai gelir ve giderler ile ilgili olarak ise “makul ölçüde beklenmemesi” ifadesinin muhakeme yapmayı gerektirdiğine dikkat çekmektedir. Muhakeme yaparken işletmenin içinde bulunduğu koşullar ve gerçekler ile işletmenin faaliyet gösterdiği ortam dikkate alınmalıdır.

3.4.2. İstisnai veya Benzer Olarak Nitelendirilebilecek Kalemler ile İlgili Çalışmalar

İstisnai kalemler, tekrar etmesi beklenmeyen veya seyrek olarak ortaya çıkan ve kalıcı nitelikte olmayan unsurlardır. Olağandışı kalemler, özel kalemler veya istisnai kalemler gibi unsurların ortak özelliği geçici olmaları ve tekrar ortaya çıkmalarının beklenmemesidir. İstisnai kalemlerin raporlanmasının öneminin anlaşılabilmesi için literatürdeki istisnai veya benzer nitelikteki kalemlerin işletmenin olağan faaliyet sonuçlarından ayrı şekilde sunulması ile ilgili çalışmalar ile bu kalemlerin sınıflandırma şekline ilişkin çalışmalar bu bölümde sunulmuştur.

3.4.1.1. Ayrı Şekilde Sunumun Önemini İnceleyen Çalışmalar

İşletmelerin finansal tablolarında yer alan kayıp ve kazanç unsurları, işletme değerinin anlaşılabilmesi için kullanılmaktadır. Finansal bilgilerin, işletme değerini açıklamada ne kadar faydalı olduğu, değer-ilişkililiği (*value relevance*) olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca işletmelerin mevcut kazanç unsurları, gelecekteki işletme performansını tahmin etmek için kullanılmaktadır. Geçici nitelikteki unsurları işletmelerin olağan faaliyetlerinden elde ettiği sonuçlardan ayırıştırmanın finansal tablo kullanıcılarına hem işletmenin değerini anlamak hem de gelecek performansını tahmin etmek için daha faydalı bilgi sağlayacağı görüşü literatürde desteklenmektedir.

Strong & Walker (1993) kazançları üçe ayırmıştır. Bunlar; olağan kazançlar, istisnai kazançlar³ ve olağandışı kazançlardır. Yazarlar, olağan kazançların diğer kazanç unsurlarından daha kalıcı olduğunu ve hisse senedi fiyat hareketleri ile ilişkisinin istatistiksel olarak daha anlamlı olduğunu tespit etmiştir. Bir başka ifade ile olağandışı ve istisnai kazançlar ayırıştırıldığında, işletmenin olağan kazançları ile getirisi arasındaki ilişki daha güçlü hale gelmektedir.

Previts, Bricker, Robinson & Young’a (1994) göre finansal analistler, işletme performansını değerlendirirken işletmenin olağan kazançları ile geçici nitelikteki kazançlarını ayırştırmaktadır. Analistler, işletmenin faaliyet gelirlerinin içinde yer alan tekrar etmeyen unsurları bulmaya ve bunların kazançlara etkisini anlamaya çalışmaktadır. Ayrıca hisse başına kârı incelerken de olağandışı unsurların etkisinden arındırarak değerlendirmektedir.

Fairfield, Sweeney & Yohn’a (1996) göre kazançların ayırştırılması kârlılık tahmini açısından önemlidir. Kazançların esas faaliyet kazançları, faaliyet dışı kazançlar, özel kalemler, olağandışı kalemler ve durdurulan faaliyetler olarak sınıflandırılması, kârlılık tahmini açısından faydalıdır; ancak bundan

3 Çalışmada “*exceptional*” olarak geçen kavram da tıpkı Taslak Metin’deki “*unusual*” kavramı gibi Türkçe’ye “istisnai” olarak çevrilmiştir. Çalışmanın örneklemini 1987 yılında Birleşik Krallık’taki sanayi işletmelerinden oluşmaktadır ve 1987 yılında Birleşik Krallık’ta yerel muhasebe standartları kullanılmaktadır. Bu standartlardan biri olan SSAP 6’ya göre istisnai (*exceptional*) kalemler olağan faaliyetlerden kaynaklanan ve tutarı veya ortaya çıkma sıklığı nedeniyle, hesapların doğru ve gerçeğe uygun bir görünüm vermesi için ayrı olarak açıklanması gereken kalemlerdir.

daha fazla ayırıştırma, daha iyi bir tahmin sağlamayacaktır. Her kazanç unsurunun, tahmindeki ağırlığı farklıdır. En önemli ağırlık faaliyet gelirlerine, ardından faaliyet dışı gelirlere⁴ sonra özel kalemlere⁵ verilmektedir. Olağandışı kalemler ve durdurulan faaliyetler ise gelecekteki kârlılık hakkında bilgi vermemektedir; bu durum olağan işlemleri temsil etme veya gelecekte tekrarlama olasılığının daha düşük olmasıyla açıklanmaktadır.

Ballas (1999) çalışmasında istisnai⁶ ve olağandışı kalemlerin, işletmelerin piyasa değeri üzerindeki etkisini inceleyerek bu iki unsurun olağan faaliyetlerden elde edilen gelirlerle birleştirilip birleştirilemeyeceğini araştırmıştır. Çalışmanın sonucuna göre piyasa, olağandışı kalemlere olağan faaliyet gelirlerinden daha düşük bir değer atfetmektedir. Ancak, istisnai kalemlerle olağan faaliyet gelirleri arasında değerlemeye ilişkin önemli bir fark tespit edilmemiştir. Bu sebeple, net kâr hesaplanırken olağandışı kalemlerin olağan faaliyetlerden elde edilen gelirden ayırıştırılması gerekir; ancak hisse başına kâr hesaplanırken istisnai kalemler de dahil edilebilir.

Barker (2004) işletme faaliyetleri ile doğrudan ilgili olmayan, tekrarlanmayan ve yönetimin kontrolü dışında gerçekleşen kalemlerin, işletme kazançlarından ayırıştırılması gerektiğini söylemektedir. İhtiyaca uygun bilginin iki özelliği hem tahmin değerinin hem de geri bildirim değerinin olmasıdır. Tekrarlanmayan kalemlerin hem tahmin hem geri bildirim değeri sınırlıdır. Örneğin; işletmenin satış performansına yönelik bilginin hem tahmin hem geri bildirim değeri vardır. Çünkü hem gelecekteki satış performansını tahmin etmede kullanılır hem de önceki tahminlerin doğruluğunu test ederken geri bildirim sağlar. Ancak tekrar etmeyen kalemler işletmenin gelecekteki performansının tahmin edilmesiyle doğrudan ilgili değildir. Ayrıca doğal afetler ya da enflasyon veya döviz kurlarındaki değişiklikler gibi beklenmedik ya da tahmin edilmesi zor olan olaylardan kaynaklanmaları olasıdır. Dolayısıyla tahmin ve geri bildirim değerleri sınırlıdır.

Penman & Zhang'e (2006) göre bir kazancın kalıcı olması gelecekte tekrar edip etmeyeceği ile ilgilidir. Yazarlara göre yatırımcılar, işletmenin gelecekteki kazançlarını değerlendirirken bugünkü kazançlarını göz önünde bulundurmaktadır. Yatırımcılar, kazançların gelecekte sürdürülüp sürdürülemeyeceği ile ilgilenmekte ve bunun için geçici ve kalıcı kazanç unsurlarını birbirinden ayırarak değerlendirmektedir.

4 Faaliyet dışı kazançlar, bir işletmenin ana faaliyet konusu dışındaki diğer faaliyetlerinden sağladığı kazançlardır. Kambiyo kazançları, işletmenin yatırım yaptığı diğer işletmelerden elde ettiği kazançlar bunlara örnek olarak gösterilebilir (FASB, 1985, par. 86).

5 Özel kalemler, IFRS'lerde yer almayan ancak ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri'ne göre işletmelerin raporlayabildiği kalemlerdir. FASB'a göre olağandışı unsurlar istisnai nitelikte olan ve seyrek olarak ortaya çıkan gelir ve giderlerden oluşmaktadır. Ancak istisnai nitelikte olan veya nadiren meydana gelen (her iki kriteri aynı anda karşılamayan ve bu nedenle olağandışı bir kalem olarak sınıflandırılmayan) önemli bir olay veya işlem, devam eden faaliyetlerden elde edilen gelirin ayrı bir bileşeni olarak raporlanmalıdır (APB 30, 1973, par. 26). Bu tip unsurlar, özel kalemler olarak tanımlanmaktadır. Duran varlık satışından veya bir davanın sonuçlanmasından kaynaklanan kayıp veya kazançlar, özel kalemlere örnek olarak verilebilir (DeAngelo, DeAngelo, & Skinner, 1992).

6 Türkçe'ye "istisnai kalem" olarak çevrilmiş olsa da çalışmada geçen kavramın esası Taslak Metin'deki gibi "unusual" değil "exceptional item"dir. Çalışmanın örneklemini 1980-1990 yılında Londra Borsası'nda işlem gören emlak ve finans sektörü dışındaki işletmelerden oluşmaktadır ve bu yıllar arasında Birleşik Krallık'ta Uluslararası Muhasebe Standartları değil, yerel muhasebe standartları kullanılmakta olup Strong ve Walker'ın (1993) çalışmasında olduğu gibi istisnai (exceptional) kalemler SSAP 6 standardına göre ayrı olarak sunulmaktadır.

Hevas & Siougle (2011) kâr eden ve zarar eden işletmelerde farklı kâr kalemlerinin işletmelerin piyasa değeri ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Kâr eden işletmelerde işletmenin net kârı, zarar eden işletmelerde ise faaliyet kârı piyasa değerini açıklamada daha faydalı bulunmuştur. Çeşitli kalemlerin işletmelerin piyasa değeri ile ilişkisinin incelendiği çalışmada olağan ve olağandışı kazançların birbirinden ayrıştırılmasının işletme değerini açıklamak için ortaya konan modelin açıklama gücünü arttırdığını, yani bu ayrıştırmanın işletmenin piyasa değerini açıklamada daha faydalı bilgi sunduğunu ortaya koymuştur.

Pane (2021) kâr veya zarar tablosunda tekrar etmeyen unsurlar olarak belirlediği üç unsur olan amortisman giderleri, araştırma ve geliştirme giderleri ile istisnai kalemlerin⁷, işletmenin değeri ile ilgisi olup olmadığını incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre amortisman giderleri işletme değeri üzerinde etkili iken araştırma ve geliştirme giderleri ile istisnai kalemler işletme değeri ile ilişkili değildir, yani bu iki değişken hisselerin piyasa fiyatlarını etkilememektedir.

Bu çalışmalar özetlenecek olursa;

- İşletmenin değerini anlayabilmek ya da gelecekteki kârlılığını tahmin edebilmek için istisnai gelir ve giderler gibi geçici nitelikte olan veya tekrar etmesi beklenmeyen kalemlerin, diğer kalemlerden ayrıştırılması ihtiyaca daha uygun bilgi sunulmasına yardımcı olacaktır.
- Geçici nitelikte, tekrar etmesi beklenmeyen unsurlar, işletmenin gelecekteki performansını öngörmeye diğer unsurlardan daha zayıf kalmıştır. Bu durum, istisnai gelir ve gider tanımında da belirtildiği üzere sınırlı tahmin değeri olarak ifade edilmektedir.
- Finansal tablo kullanıcıları, değerlendirmelerinde daha kalıcı unsurlarla ilgilendirilir ve sürdürülebilir olmayan kalemlere daha az ağırlık verirler. Finansal tablo kullanıcıları için, raporlanan kalemlerin gelecekte de devam edip etmeyeceği önemlidir.

3.4.1.2. Sunum Şeklinin Önemi İnceleyen Çalışmalar

Gerçeğe uygun sunum tam, hatasız ve tarafsız olmalıdır. Tarafsız sunum gereğince finansal bilgi finansal tablo kullanıcılarının kararlarını yönlendirme maksadıyla taraflı, vurgulu ya da manipüle edilmiş şekilde sunulmamalıdır. Ancak bilgilerin sunum şekline esneklik tanımlanabilen durumlarda bilgilerin manipüle edildiği görülmektedir. Özellikle istisnai kalemler gibi tekrarlanması beklenmeyen kalemlerin sunumu konusunda yapılan tercihlerle işletme performansı olduğundan farklı yansıtılabilmektedir.

Barnea, Ronen & Sadan (1976) kâr veya zarar tablosunda tekrar etmesi beklenmeyen kalemlerin, yönetim tarafından olağan ya da olağandışı kalemler içerisinde sunulabildiğini belirtmiştir. İşletme yönetimi bu raporlama esnekliğini kullanarak sınıflandırma değişiklikleri yoluyla gelirin zaman içinde daha az dalgalandığı bir görüntü sunulduğunu tespit etmiştir.

7 Çalışmanın örneklemini 2015-2020 yılları arasında Endonezya’da imalat sektöründeki işletmelerden oluşmaktadır. Endonezya her ne kadar kendi ulusal muhasebe standartlarını IFRS’ler ile yakınlaştırmakta olan bir ülke olsa da IFRS’leri tam olarak benimseme planı bulunmamaktadır. Hem yerli hem de Endonezya piyasalarında işlem gören yabancı şirketler, finansal raporlarını bu ülkenin ulusal muhasebe standartlarına göre hazırlamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada kullanılan istisnai kalemlerin IASB’nin Taslak Metni’nde yer alan istisnai kalem tanımıyla benzer nitelik taşıyıp taşımadığı bilinmemektedir.

Jaggi & Baydoun (2001), istisnai⁸ ve olağandışı kalemlerin işletme yönetimi tarafından bir kazanç yönetimi unsuru olarak kullanıldığını tespit etmiştir. Yöneticiler bu kalemlerin raporlanması hususunda takdir yetkilerini kullanarak işletmenin kazançlarını piyasanın beklentileri ile uyumlu hale getirmektedir. Örneğin; piyasanın kazanç beklentisi işletmenin gerçekleşen kazançlarından yüksek ise pozitif, beklenti gerçekleşenin altındaysa negatif istisnai ve olağandışı kalemler raporlayarak piyasanın beklentileri ile raporlanan kâr arasındaki farkı azaltmaktadır. Yukarı ya da aşağı yönlü yapılan bu ayarlamalar, şirketin ekonomik performansını tam olarak yansıtmamakta ve bu nedenle yatırımcılara yanıltıcı finansal bilgiler sunmaktadır. Bu durum finansal bilgilerin gelecekteki kârları ve nakit akışlarını tahmin etmedeki faydasını olumsuz etkilemektedir.

McVay'e (2006) göre kâr veya zarar tablosundaki kalemlerin sınıflandırılma şekli, bir kazanç yönetimi aracı olarak kullanılabilir. Yazar, yöneticilerin bazı giderleri faaliyet giderleri olarak değil; özel kalemler olarak sınıflandırdığını tespit etmiştir. Tablo içerisindeki bu dikey hareket her ne kadar tablonun en altında yer alan nihai kazanç tutarını değiştirmese de işletmenin temel faaliyetlerinden sağladığı kazançların olduğundan fazla gözükmeye yol açacaktır. İlgili çalışmada, işletmenin daha az öngörülebilir olan temel kazançlarının özel kalemler içerisinde raporlandığı, böylece özel kalemlerin içerisinde temel kazançların payının arttığı ve işletme performansının yüksek gözüktüğü anlaşılmıştır. Fan, Barua, Cready ve Thomas'ın (2010) bulguları da sınıflandırma değişikliği (yanlış sınıflandırma) yoluyla kazanç yönetimi yapıldığını destekler niteliktedir.

Athanasakou, Strong & Walker (2009) yaptıkları çalışmada işletmelerin istisnai⁹ kalemleri kazanç yönetimi aracı olarak kullandığını tespit etmiştir. İşletmeler, bazı faaliyet giderlerini tekrar etmesi beklenmeyen bir kalem gibi göstererek istisnai unsurlar altında raporlayabilmekte ve sınıflandırma değişikliği yoluyla kazanç yönetimi yapabilmektedir.

Finansal tablo kullanıcıları, aldıkları kararlarda kalıcı nitelikteki kazanç unsurlarına daha fazla ağırlık vermektedir (Bhattacharya, Black, Christensen, & Larson, 2003; Bradshaw & Sloan, 2002). Bunu bilen işletmelerin manipülasyon güdüsüyle finansal tablo kalemlerini daha farklı sınıflandırabildiği görülmektedir. Ancak Penno & Stetcher (2020) işletmelerin sınıflandırma kararları aracılığıyla piyasayı manipüle etmeyi değil, piyasaya işletme performansları hakkında sinyaller iletmeyi amaçladığı sonucuna ulaşmıştır. Sunumun etkisini inceleyen çalışmaların bulguları şu şekilde özetlenebilir:

- 8 İlgili çalışmada "*exceptional items*" olarak geçen kavramın Türkçe karşılığı da IASB'nin Taslak Metni'ndeki "*unusual items*" gibi istisnai kalemlerdir. Çalışmanın örnekleme 1989-1993 yılları arasında Hong Kong'daki işletmelerden oluşmaktadır. Belirtilen yıllarda Hong Kong'da kullanılan muhasebe standartları olağandışı ve istisnai kalemler arasında ayırım yapmamıştır ve bu kalemler, işletmenin olağan faaliyetleri dışındaki olay veya işlemlerden kaynaklanan; ancak sık veya düzenli olarak tekrarlanması beklenmeyen kalemler olarak tanımlanmıştır. İşletmenin normal faaliyetleri ile ilgili olmayan kalemler, olağandışı veya istisnai olarak sınıflandırılabilir. İşletmenin normal faaliyetleri ile ilgili olmayan kalemler, olağandışı veya istisnai olarak sınıflandırılabilir.
- 9 Walker ve Strong (1993) ile Ballas'ın (1999) çalışmalarında olduğu gibi bu çalışmada da her ne kadar Türkçe'ye "istisnai" olarak çevrilmiş olsa da kavramın esası Taslak Metni'deki gibi "*unusual*" değil "*exceptional*"dır. Çalışmanın örnekleme 1994-2002 yılları arasında Birleşik Krallık'taki işletmelerden oluşmaktadır ve bu yıllarda Birleşik Krallık'ta FRS 3 Finansal Performansın Raporlanması Standardı kullanılmaktadır. Bu standart, sürdürülen faaliyetler, durdurulan faaliyetler, istisnai kalemler ve olağandışı kalemlerin ayrıştırılarak sunulmasını gerektirmektedir. İlgili standartta istisnai kalemler işletmenin olağan faaliyetleri kapsamına giren olay veya işlemlerden kaynaklanan ve finansal tabloların doğru ve gerçekçi görünüm vermesi için ayrı şekilde açıklanması gereken kalemlerdir (FRS 3, 1992, par. 5).

- Piyasanın kazanç beklentileri, istisnai kalemlerin hangi sınıfta sunulacağını etkilemektedir.
- Yöneticiler seyrek olarak ortaya çıkan kalemlerin sunumuna ilişkin takdir yetkilerini finansal tablo kullanıcılarına gerçeğe uygun bilgi sunmak için kullanabilecekleri gibi kazanç yönetimi amacıyla da kullanabilmektedir.

4. İstisnai Gelir ve Giderlerin Raporlanmasında Son Durum

IASB, paydaşların Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin'deki düzenlemelerle ilgili görüşlerini 2020 yılı aralık ayına dek iletebileceğini belirtmiştir. Paydaşlardan gelen görüşlere yine IASB tarafından yayımlanan gündem metinlerinde yer verilmiştir.

4.1. Paydaş Görüşleri

Finansal tablo kullanıcıları, hazırlayıcıları, piyasa otoriteleri, finansal kuruluşlar, ülkelerdeki standart koyucu kurumlar, meslek odaları ve çok uluslu şirketler gibi çok geniş yelpazeden toplam 216 görüş mektubu IASB'ye iletilmiştir. Bu mektuplar IASB'nin web sitesinde kamuya açık şekilde sunulmaktadır¹⁰. İstisnai gelir ve giderlere ilişkin paydaş görüşleri, IASB tarafından bir gündem metninde açıklanmıştır. Bu metinde yer alan görüşler aşağıda sunulmaktadır (IASB, 2020):

a) IASB'nin istisnai gelir ve giderleri tanımlaması gerekliliği ile ilgili görüşler: Neredeyse tüm katılımcılar, istisnai kalemlerin tanımlanması gerektiği konusunda hem fikir olmuştur. Bu unsurların tanımlanmasının faydalı bilgi sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu öneriyi desteklemeyen katılımcılar ise aşağıdaki noktalara değinmiştir:

- İstisnai kalemleri tanımlamak, kısıtlayıcı olacaktır. Ayrıca sadece istisnai gelir ve giderler değil, önemli olan tüm gelir ve giderler açıklanmalı, ayırtırmaya yönelik ilkeler güçlendirilmelidir.
- İstisnai gelir ve giderlerin tanımı muhakeme yapmayı gerektirmektedir.
- Herhangi bir unsurun istisnai olarak sınıflandırılması, işletmelerin kazanç yönetimi uygulamalarına yol açabilir.

b) IASB'nin yapmış olduğu tanımın içeriğine ilişkin görüşler: Neredeyse tüm katılımcılar, IASB'nin istisnai kalemleri tanımlaması gerektiğini belirtse de bu tanımın nasıl olması gerektiği konusunda görüş ayrılıkları bulunmaktadır.

Bu tanımı uygun bulan katılımcılar, bu sayede istisnai unsurlar belirlenerek gelecekteki nakit akışlarının değerlendirilmesinde yardımcı olacak bilgi sunulacağını belirtmiştir. Ayrıca IASB tarafından önerilen tanımın, bir disiplin getireceği düşünülmektedir.

10 Tüm görüşlere IASB web sitesinden ulaşılabilir: <https://www.ifrs.org/projects/work-plan/primary-financial-statements/ed-primary-financial-statements/#view-the-comment-letters> (erişim tarihi: 10.05.2023)

Bu tanımı uygun bulmayanların sunduğu sebepler ise oldukça çeşitlidir:

- Sınırlı tahmin değeri ve birkaç yıllık raporlama dönemi ifadeleri belirsizdir.
- Tanım, önemli kalemlere odaklanmalıdır. Önemli olmayan kalemlerin de dahil edilmesi maliyeti arttıracaktır.
- Tanım, gelecekteki olaylar kadar, geçmişteki olaylara da atıfta bulunmalıdır.
- Yöneticiler, kendi işletmeleri için nelerin istisnai olacağını açıklamalıdır.
- IASB daha fazla rehberlik ve örnek sunmalıdır.

c) İstisnai gelir ve giderlerin tek dipnotta sunulmasına ilişkin görüşler: Bu konuda bir görüş birliği oluşmamıştır. Bazı paydaşlar IASB'nin önerisini desteklerken, bazıları doğrudan kâr veya zarar tablosunda gösterilmesini önermiş; bazı paydaşlar ise aksine, istisnai kalemlerin bu tabloyla ilişkilendirilmemesi gerektiğini iletmiştir.

IASB'nin önerisine katılanlara göre tek dipnotta sunum; şeffaflık ve bilgiye kolay erişim sağlayacaktır. Ayrıca hangi unsurların istisnai olduğunun takip edilmesi ve böylece tekrarlanıp tekrarlanmadığının kontrolünün sağlanması da kolaylaşacaktır. Kâr veya zarar tablosu yerine dipnotlarda sunum işletmelerin istisnai kalemleri kullanarak finansal performansını taraflı bir şekilde sunmasının da önüne geçecektir. Ayrıca tablodaki karışıklığı önleyecek ve IASB tarafından kurulmaya çalışılan esas faaliyet, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri şeklindeki yapının da korunmasını sağlayacaktır.

Bazı katılımcılar istisnai gelir ve giderlerin ayrı bir dipnotta sunulmasının yerine, bu gelir ve giderlere yol açan işlem ve olaylara ilişkin dipnotlara (Örneğin; IAS 36 Değer Düşüklükleri) dahil edilmesini önermiştir. Ayrıca bazı katılımcılar ise ayrı bir dipnotta sunma zorunluluğunun, aynı bilginin tekrarlanmasına yol açacağını (Örneğin; aynı bilginin hem istisnai kalemler dipnotunda hem de yönetim yorumunda sunulabileceğini) belirtmiştir.

Kâr veya zarar tablosunda sunulmasını talep eden taraflar ise bu şekilde bilginin daha kolay bulunacağını ve şeffaflığın artacağını; ek bir ara toplam olarak sunulmasının faydalı olacağını belirtmiştir.

4.2. IASB'nin Kararı

Her ne kadar bir tanım yapılması önerisi katılımcılar tarafından desteklense de tanımda yer alan unsurların açıklığa kavuşturulması için de yoğun bir talep oluşmuştur. Tanımdaki unsurlar IASB tarafından incelenmiş ve yeni öneriler sunulmuştur.

Bu önerilerden ilki sınırlı tahmin değeriyle ilgilidir. Sınırlı tahmin değerinin istisnai gelir ve giderlerin tek özelliği gibi anlaşılması ya da sınırlı tahmin değerine sahip tüm gelir ve giderlerin istisnai gelir ve giderler olarak tanımlanabileceği şeklinde yorumlanması sebebiyle tanımdan, sınırlı tahmin değerine yapılan referansın kaldırılması ve bunun istisnai gelir ve giderlerin tek özelliği değil, sahip olması gereken özelliklerden biri olduğunun standartta açıklığa kavuşturulması önerilmiştir (IASB, 2022a, par. C40).

Tanımdaki ikinci unsur ise tür ve tutar olarak benzer gelir ve giderler kavramıdır. Tanım, tür ve tutar olarak benzer gelir ya da giderlerin gerçekleşmesinin beklenmemesi şeklinde yorumlanmıştır. Fakat tür olarak benzer ancak tutar olarak farklı (veya tam tersi) gelir ve giderler olması durumunda nasıl yorumlanacağı ise anlaşılamamıştır. IASB bununla ilgili olarak istisnai unsurların gelecekte beklenen gelir veya giderlerden tür veya tutar olarak farklı olabileceğini belirtmiştir (IASB, 2022a, par. C40).

Tanımda yer alan ve açıklık getirilmesi beklenen üçüncü husus ise gelecekte benzer gelir ve giderlerin ortaya çıkmasının makul ölçüde beklenip beklenemeyeceğidir. Buradaki sorun gelecek birkaç yıllık raporlama dönemi ile belirtilen sürenin yoruma açık olması ve gelecekte benzer tür ve tutarda gelir ve giderlerin ortaya çıkıp çıkmayacağına işletmelerin muhakemesine bırakılmasıdır. Bu durumun karşılaştırılabilirliği zedeleyebileceğine yönelik endişeler sebebiyle IASB tarafından bir uygulama rehberi hazırlanması önerilmiştir (IASB, 2022a, par. C40).

Benzer gelir ve giderlerin gelecekteki birkaç yıllık raporlama döneminde ortaya çıkıp çıkmayacağına değerlendirilmesinde IASB'nin önerisi IAS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı gibi benzer muhakemeleri içeren standartlardaki tanımları değerlendirmek olmuştur. Bu bakış açısından hareketle, bir değerlendirmenin yapılabilmesi için IASB tarafından “onaylanmış bütçe ve tahmin dönemi” kavramının kullanılması önerilmiştir (IASB, 2022d, par. 37–39). Benzerliği değerlendirirken ise gelir ve giderlerin özelliklerine, bunların doğmasına yol açan işlem ve olayların niteliğine ve sebebine dikkat edilmesi önerilmektedir (IASB, 2022a, par. C40).

Önemlilik kavramı tanımda yer almasa da katılımcılar tarafından tanıma eklenmesi önerilmiş; istisnai gelir ve gider tanımının önemli kalemlerle sınırlandırılması gerektiği, aksi halde bu unsurları sunmanın maliyetinin faydasından daha fazla olacağı ve raporları karmaşık hale getireceği belirtilmiştir. Ancak IASB istisnai gelir ya da giderler tanımına önemlilik ile ilgili herhangi bir eklemede bulunmayı uygun görmemiş, muhasebe standartlarındaki tüm düzenlemelerin zaten önemli kalemler için geçerli olduğunu ve uygulanması gerektiğini belirtmiştir (IASB, 2021, par. 40–41).

Sınırlı tahmin değerinin tanımdan çıkarılması, gelecek raporlama dönemindeki belirsizliğin kaldırılması için onaylanmış bütçe ve tahmin dönemleri gibi hususların dikkate alınması şeklindeki önerilerden sonra IASB'nin istisnai gelir ve giderlere ilişkin önermiş olduğu yeni tanım şu şekildedir (IASB, 2022b, par. C46): Gelir ve giderler, benzer tür ve tutardaki gelir veya giderlerin değerlendirme dönemi bitmeden sona ereceğinin ve bir kez sona erdikten sonra tekrar ortaya çıkmayacağına makul ölçüde beklendiği durumlarda sınırlı tekrara sahiptir.

Bu tanıma bakıldığında artık istisnai gelir ve giderler değil, sınırlı tekrara sahip gelir ve giderlerin tanımlandığı görülmektedir. Ayrıca değerlendirme döneminin nasıl belirleneceği hususunda ise onaylanmış bütçe ve tahmin dönemleri ya da işletme veya IASB tarafından belirlenen minimum veya maksimum yıl sayıları kullanılabilir (IASB, 2022b, par. C46).

IASB ilerleyen toplantılarda bu tanım ve uygulama rehberi ile ilgili görüş ve önerilerde bulunmaya devam etmiştir. 2020 yılından başlayan süreçte 2022 yılı Eylül ayına gelindiğinde, IASB istisnai gelir ve giderlere ilişkin önerilerini geri çekme kararı almıştır. IASB'nin önerdiği yeni tanım da tartışmaların sona ermesi için yeterli olmamıştır. Sınırlı tekrardan ziyade bir gelir veya gideri istisnai yapan nitelik ve

özellikleri içeren bir tanıma ihtiyaç duyulmaktadır. Bir yandan tartışmalarda görüş birliğine varılamaması, alternatif bir tanım geliştirmenin ise zaman alacağıın anlaşılması diğer yandan Temel Finansal Tablolar Projesi'nin mümkün olan en kısa sürede tamamlanmasına ilişkin talep sebebiyle IASB geçici olarak istisnai gelir ve giderlerle ilgili herhangi bir özel gereklilik uygulamamaya karar vermiştir (IASB, 2022c, par. 32).

5. SONUÇ

IASB, istisnai kalemlerin tanımlanması ve sunulması ile ilgili hususları 2008, 2010, 2017 yıllarında yayımladığı çalışmalarında gündeme getirmiş ve son olarak 2019 yılındaki Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'na İlişkin Taslak Metin'de finansal tablo kullanıcılarının görüşüne sunmuştur.

IASB'nin istisnai gelir ve giderlerin sunumuna ilişkin düzenlemeler getirmesi tarafsızlığı ve şeffaflığı sağlayacak, sunuma bir disiplin getirecek ve karşılaştırılabilirliği arttıracaktır. Ayrıca istisnai kalemlerin kâr veya zarar tablosuna ilişkin tek bir dipnotta sunulması bu bilgiye ihtiyaç duyan kullanıcıları bu bilgileri nerede bulacaklarına ilişkin belirsizlikten kurtaracaktır. Bu tablo, işletmenin finansal performansının sunulduğu tablodur ve işletmelerin istisnai gelir ve giderleri ile ilgili bilgilerini bu tablonun dipnotlarında sunması, bu unsurların işletme performansı ile ilişkisinin anlaşılmasını da sağlayacaktır.

Paydaş görüşlerine bakıldığında birçok paydaşın da istisnai gelir ve giderlerin tanımlanması ve sunulmasına yönelik bu çabayı desteklediği görülmektedir. Ancak tanımdaki unsurların belirsiz olması, yapılan yeni tanımın ise paydaşlar açısından yeterli olmaması; buna ek olarak ayrı bir dipnotta mı yoksa başka bir dipnotta diğer bilgilerle birlikte mi sunulması konusundaki kafa karışıklığı ve bu sorunların çözümü için gereken zamanın Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı'nın yürürlüğe girmesini geciktirecek olması sebebiyle şimdilik istisnai gelir ve giderle ilgili çalışmalar geçici olarak askıya alınmıştır.

Her ne kadar IASB ve FASB, sonrasında ise yeni hesap planı taslağının sunumuyla KGK, olağandışı gelir ve giderlerin raporlanmasından vazgeçmiş olsa da finansal tablo kullanıcılarının işletmeye yönelik kararlar alabilmesi için seyrek olarak ortaya çıkan ve işletmelerin öngörülebilir gelecekte tekrar ortaya çıkmasını beklemediği gelir ve giderlerin ayrıştırılıp sunulmasına ihtiyaç vardır.

İstisnai gelir ve giderlerin niteliğini ve tahmin periyodunu da içeren bir tanım geliştirilmesi ve bir uygulama rehberi hazırlanarak uygulama konusundaki endişelerin giderilmesi ile Genel Sunum ve Açıklamalar Standardı kapsamında bu konudaki çalışmalara devam edilebileceği kanaatindeyiz. Ayrıca istisnai gelir ve giderlerin öneminin anlaşılması için bu konunun ampirik çalışmalarla desteklenmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, N. (2019). Finansal Raporlama Standartları'yla uyumlu olması amacıyla Tekdüzen Hesap Planı'nın güncellenmesine yönelik KGK tarafından yayımlanan Taslak Metnin değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 12(3), 745–785.
- APB 30. (1973). Reporting the results of operations - Reporting the effects of disposal of a segment of a business, and extraordinary, unusual and infrequently occurring events and transactions. *Opinions of the Accounting Principles Board*.
- Athanasakou, V. E., Strong, N. C., & Walker, M. (2009). Earnings management or forecast guidance to meet analyst expectations? *Accounting and Business Research*, 39(1), 3–35. <https://doi.org/10.1080/00014788.2009.9663347>
- Ballas, A. A. (1999). Valuation implications of exceptional and extraordinary items. *British Accounting Review*, 31(3), 281–295.
- Barker, R. (2004). Reporting financial performance. *Accounting Horizons*, 18(2), 157–172.
- Barnea, A., Ronen, J., & Sadan, S. (1976). Classificatory smoothing of income with extraordinary items. *The Accounting Review*, 51(1), 110–122.
- Bertoni, M., De Rosa, B., & Rossi, P. (2020). Is “operating profit” set in stone? A commentary on the new IASB's Exposure Draft “General Presentation and Disclosures”. *The 20th Management International Conference*, 101–111.
- Bhattacharya, N., Black, E. L., Christensen, T. E., & Larson, C. R. (2003). Assessing the relative informativeness and permanence of pro forma earnings and GAAP operating earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 36, 285–319.
- Bradshaw, M. T., & Sloan, R. G. (2002). GAAP versus the street: an empirical assessment of two alternative definitions of earnings. *Journal of Accounting Research*, 40(1), 41–66.
- DeAngelo, H., DeAngelo, L., & Skinner, D. J. (1992). Dividends and losses. *The Journal of Finance*, 47(5), 1837–1863.
- Fairfield, P. M., Sweeney, R. J., & Yohn, T. L. (1996). Accounting classification and the predictive content of earnings. *The Accounting Review*, 71(3), 337–355.
- Fan, Y., Barua, A., Cready, W. M., & Thomas, W. B. (2010). Managing earnings using classification shifting: Evidence from quarterly special items. *Accounting Review*, 85(4), 1303–1323.
- FASB. (1985). Statement of Financial Accounting Concepts No. 6: Elements of Financial Statements. *Financial Accounting Standards Board*, 3(6).
- FRS 3. (1992). Reporting Financial Performance. *Accounting Standards Board*.
- Hevas, D., & Siougle, G. (2011). The differential information content of loss components under a conservative accounting regime. *Managerial Finance*, 37(4), 316–333.
- Hoyle, J. B., Paik, G. H. D., & Shi, R. C. (2017). Extraordinary items — an elusive concept. *The Accounting Historians Journal*, 44(2), 139–156.
- IASB. (2008). Discussion Paper: Preliminary Views on Financial Statement Presentation.
- IASB. (2010). Basis for Conclusions: IAS 1 Presentation of Financial Statements.
- IASB. (2016). Work Plan 2017-2021 : Feedback Statement on the 2015 Agenda Consultation.

- IASB. (2017). Discussion Paper: Disclosure Initiative - Principles of Disclosure.
- IASB. (2018a). Disclosure Initiative: Principles of Disclosure - Better Communication in Financial Reporting Projects. *Agenda Paper 11A*, IFRS Staff Paper.
- IASB. (2018b). Primary Financial Statements - Unusual or Infrequent Items. *Agenda Paper 21C*, IFRS Staff Paper.
- IASB. (2019a). Basis for Conclusions on Exposure Draft: General Presentation and Disclosures, IFRS Standards Exposure Draft ED/2019/7.
- IASB. (2019b). Exposure Draft: General Presentation and Disclosures, IFRS Standards Exposure Draft ED/2019/7.
- IASB. (2019c). Illustrative Examples on Exposure Draft: General Presentation and Disclosures, IFRS Standards Exposure Draft ED/2019/7.
- IASB. (2019d). Primary Financial Statements - Unusual Items. *Agenda Paper 21B*, IFRS Staff Paper.
- IASB. (2020). Primary Financial Statements - Feedback Summary - Disaggregation - Unusual Expenses. *Agenda Paper 21G*, IFRS Staff Paper.
- IASB. (2021). Primary Financial Statements - Unusual Income and Expenses. *Agenda Paper 21A*, IFRS Staff Paper.
- IASB. (2022a). Primary Financial Statements - Cover Note and Summary of Feedback Redeliberations. *Agenda Paper 21*, IFRS Staff Paper.
- IASB. (2022b). Primary Financial Statements - Cover Note and Summary of Feedback Redeliberations. *Agenda Paper 21*, IFRS Staff Paper.
- IASB. (2022c). Primary Financial Statements - Outreach Information, IFRS Staff Paper.
- IASB. (2022d). Primary Financial Statements - Unusual Income and Expenses (Income and Expenses with Limited Recurrence). *Agenda Paper 21B*, IFRS Staff Paper.
- Jaggi, B., & Baydoun, N. (2001). Evaluation of extraordinary and exceptional items disclosed by Hong Kong companies. *Abacus*, 37(2), 217–232. <https://doi.org/10.1111/1467-6281.00084>
- Kaval, H. (2021). Diğer kapsamlı gelirler ve kârın kaynaklarının işletme performans analizine etkisi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(3), 397–436.
- McVay, S. E. (2006). Earnings management using classification shifting: an examination of core earnings and special items. *The Accounting Review*, 81(3), 501–531.
- Öztürk, C., Akdoğan, N., Özerhan, Y., & Sultanoğlu, B. (2022). UMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardının yerini alması beklenen UFRS X Genel Sunum ve Açıklama Standardı Taslağı (ED/2019/7) üzerine bir değerlendirme. İçinde N. Akdoğan, D. U. Doğan, & Ö. Sezgin Alp (Ed.), *Muhasebe Standart ve Uygulamalarını Etkileyen Değişiklikler ve Güncel Konular* (ss. 105–145). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Pane, Z. I. (2021). Amortization, research and development expense, unusual/exceptional item relevance for street earnings. *Journal of Social Science*, 2(6), 863–869.
- Penman, S. H., & Zhang, X.-J. (2006). Modeling sustainable earnings and P/E ratios with financial statement analysis. *SSRN Electronic Journal*.
- Penno, M., & Stecher, J. (2020). A theory of classification shifting. *Hawai'i Accounting Research, HARC 2020(20 Theory)*.
- Previts, G., Bricker, R., Robinson, T., & Young, S. (1994). A content analysis of sell-side financial analyst company reports. *Accounting Horizons*, 8(2), 55.

Strong, N., & Walker, M. (1993). The explanatory power of earnings for stock returns. *The Accounting Review*, 68(2), 385–399.

Sultanoğlu, B. (2020). “Finansal raporlamada daha iyi iletişim”: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun yaptığı çalışmalar. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 20(60), 229–250.